

Szabadkai m. kir. tejmunkásképző-iskola.

Irta: *Hirschfeld József* iskolavezető tanár.

Földmivelségi kormányunk terjeszteni óhajtván a délvidék gazdái között is a tejgazdasági ismereteket 1908-ban Csákon, Temes megyében az ottani földmivessiskolával kapcsolatban tejmunkásképző-iskolát létesített.

A tanulók oktatására s a gyakorlati munkák elsajátítására szükséges tejmennyiséget a csáki tejszövetkezet szolgáltatta. Az iskolának ezen tejszövetkezettel fennálló s 1913 év végén lejárt szerződése megújítható nem lévén s mivel a csáki földmivessiskola tehenészete a gyakorlati oktatás céljaira elegendő tejet termelni nem tudott, az iskola 1914. év nyarán Szabadkára helyeztetett át.

Itt a vajtermelő központtal kapcsolatban működik, hol a tanulók (megfelelő anyag állván rendelkezésre) a gyakorlati ismereteket igen jól elsajátíthatják.

Az iskola célja községi tejszövetkezetek, tejcsarnokok részére megfelelő kezelőket, tejgaz-

4. Vajkészítés: a tejszín köpülése, a vaj mosása, gyurása, formázása és csomagolása.

5. A fölözött tej felhasználása, túró készítése s ennek caseinné történő feldolgozása.

6. Tejgazdasági naplók és számadások vezetése.

A szükséges elméleti ismeretek megszerzése céljából a tanulók naponta a délelőtti és kora délutáni órákban három órán át elméleti oktatásban is részesülnek, a mikor megtanulják az általános tejgazdaságtant, a vaj és sajtgyártást, a tejgazdasági melléktermékek ipari feldolgozását, a tej és termékeinek vizsgálatát, a tejszövetkezetek ismeretét, tejgazdasági könyvvézetést és a tejgazdasági számításokat. Az állattenyésztésből az általános állattenyésztés és takarmányozást, a szarvasmarha, juh és sertésenyésztést.

Az iskola tanfolyama egy évre terjed s minden tanév két félévre oszlik, melyek április, illetve október hó 1-én kezdődnek. A tanulók felvétele akként történik, hogy minden új félévben

5. Kiskorúság esetén a szülő, illetőleg a gyám beleegyezését, megfelelő írásbeli nyilatkozattal.

A szabadkai m. kir. tejmunkásképző iskola tanulóinak foglalkoztatását a csatoltan közölt képekben mutatjuk be.

A gömörmezei gazdasági egyesület legelő-actiója és a pelsőcezi csordaitató czisztarna.

Irta: *enesei Dorner Béla*, m. kir. jószág-felügyelő.

Hogy a hegyvidéken élő falusi népnek gazdasági fő jövedelmi forrása az állattenyésztés, az általánosan ismeretes. A hegyvidéki vármegyék gazdasági egyesületei — agilitásukhoz képest — igyekeznek is arra, hogy a vármegye kiscgazdáközönségének állattenyésztését — a királyi gazdasági felügyelőségekkel karöltve — fejlesszék és az annak útjában álló akadályokat megszüntessék. Az utban álló akadályok egyike, vagyis helyesebben mondva legfőbbje: a *legelő hiánya* és a *meglévő legelők elhanyagoltsága*. Min-

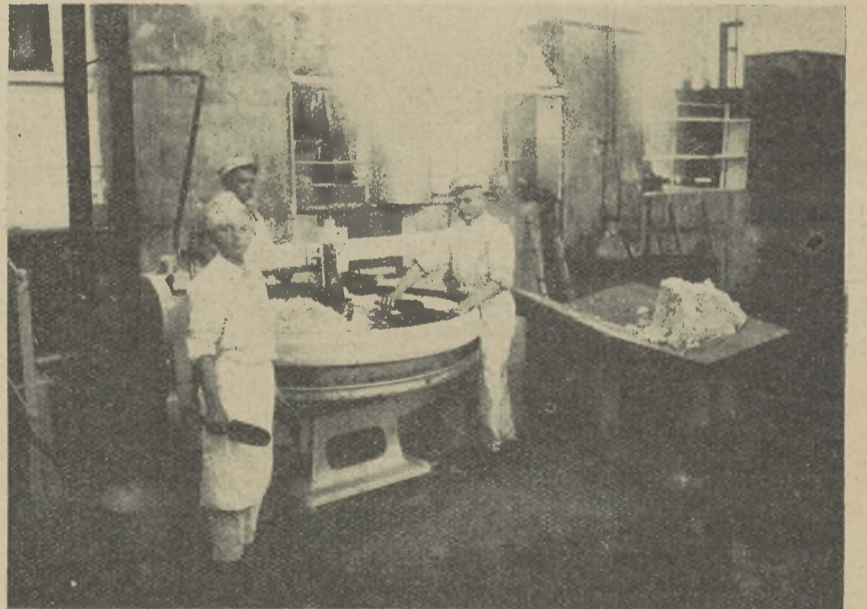
75. ábra. Átvételi helyiség a beérkező termékek átvételére.

76. ábra. Fölöző terem.

77. Vajteremben a tejszín köpülése és a vaj mosása.

78. Vajteremben a vaj gyurása.

daságok számára megbízható és kellő ismeretekkel bíró tejkezelőket, előmunkásokat képezni, kik elsősorban gyakorlatilag, de elméletileg is értenek a tejgazdaságokban előforduló minden munkához. Ezek: a tej kezelése, vizsgálata, feldolgozása; a szarvasmarha tenyésztése, gondozása, ápolása, takarmányozása, a tehén fejése; a juh és sertés tenyésztése, takarmányozása, hizlalása; a tejhulladékok és melléktermékek feldolgozása és állatokkal történő értékesítése.

Hogy a tanulók a tejgazdasághoz tartozó minden munka gyakorlati elvégzését minél tökéletesebben elsajátítsák, a vajtermelő központban minden munkát ők maguk végeznek, az iskola vezetőjének utasításai s a melléje beosztott két állami vajmester felügyelete mellett.

1. A tej és tejszín átvétele és vizsgálata.
2. A tej kezelése, eltartása, csomagolása és szállítása.
3. A tej lefölözése, a tejszín pasztörözése, savanyítása, érlelése.

a megállapított létszám fele lépjen be az iskolába.

A tanulók létszáma huszig terjedhet s minden tanuló teljesen ingyenes ellátást és oktatást nyer, sőt jó magaviselet és szorgalmas gyakorlati munkájuk után apró kiadásai fedezésére havonta még öt korona zsebpénzt is kapnak.

Az iskolába tanulóknak belépni szándékozók felvétel iránt irt kérvényeiket a földmivelségi m. kir. miniszterhez czimezve az iskola vezetőségéhez minden év márczius, illetve szeptember hó 1-ig kell benyújtani.

A kérvényhez csatolandó mellékletekkel igazolni kell a következő felvételi feltételeket:

1. A betöltött 17. éves életkort (keresztlevéllel).
2. Erős, egészséges testalkatot (orvosi bizonyítvánnyal).
3. Himlő elleni újraoltást (ujraoltási bizonyítvánnyal).
4. Kifogástalan előéletet (erkölcsi bizonyítvánnyal).

den valamirevaló gazdasági egyesület megkezdte már actióját arra nézve, hogy az ottani és ázsiai állapotban levő községi és közbirtokossági közlegelőket a modern tudomány és tapasztalat elvei szerint *följavítsa*, ahol pedig a legelőhiány mutatkozik, állami támogatással *legelőterületeket vásároljon*, vagy *bérlegelőket szerezzen*, egyszóval a falusi kiscgazdának módot és lehetőséget nyújtson arra, hogy növendékmarháját, vagy csikóját nyáron át legelőre adhassa.

Hogy a legeltetés a fiatal állatnál mily nélkülözhetetlenül fontos kérdés állategészségügyi szempontból, azt külön fejtegetni fölösleges. Németországban, hol a legelő hiányában a marhát üvegházi növényhez hasonlóan folyton istállóban tartották, már igen keserű tapasztalatokat szereztek e téren és most sietve »visszatérnek a természethez«, a szabadban való legeltetéshez és »legeltető szövetkezeteket« alakítva, ha más nincs, ugy szántóföldekből alakítanak legelőket és még attól sem riadnak vissza, hogy a tuskés drótkerítéssel körülzárt legelőkre az éjjel-nappal

künntartott állatoknak egy távolabbi helyről hordókkal vigyék az ivóvizet.

De a legelők hiánya és a nyári állattartás gondjai nálunk még egy más szempontot is figyelemre ajánlanak, azt ugyanis, hogy a falusi nép sokszor éppen azért adja el a kupecznek a borját, vagy a csikóját, mert nyáron az egész háznépével odakünn lévén elfoglalva a (sokszor távoleső) földjein, nincs, a ki az otthon hagyott állatot gondozná. Ha ez állt azelőtt a békés időkben, mennyivel jobban latba esik most, a háboru alatt, mikor már a férfinépség igazán eltűnt a falvakból és csak asszony, gyerek és csak tehetetlen öregemberek maradtak odahaza.

Meg lehet tehát gátolni a növendékállatok „elveztegetését” akkor, ha van egy megfelelő legelő, hová a falusi ember fűbér mellett „kiadhassa kosztba” állatait és elveti a nyári eltartás gondját.

Gömörben, mint ottjártamkor értesültem, még egy más ok is szól a közlegelők minél kiterjedtebb megszerzése mellett. A pár év óta nedvesre fordult időjárás mellett ugyanis a völgyekben

ták, az egész legelőt erős özövek között kifesztett gözeke sodronykötéssel bekerítették és egy nyári istállót, előtte korlátos kifutót és pásztor-kunyhót létesítettek.

Az állatok a Sajóból ittak. Miután 1911. óta az időjárás nedvesre fordult, így a Sajó kiáradása és a vízvezető árok mentén levő lapályosabb legelőrésszel elnedvesedett, felő volt, hogy mételessé válik, tehát csikólegelőnek változtatták át.

A folyó év nyarán a területet bejártam. A legelőn nedves foltok nem voltak, az ott élő 120 darab 1—4 éves csikót kitűnő kondícióban, igen tetszetős kinézésben láttam, jelölül, hogy a legelőhöz fűződő várakozások teljesedtek. A fűnövés oly jó volt, hogy a legelő egy részét meg lehetett volna szénának kaszálni. Ez egyúttal azt is mutatta, hogy jövőre — főleg ha az ólakban összegyűjtött trágyát a legelő silányabb füvezetű részére ősszel reáhoradják és eltergetik — a legelő egy részét meg is *kell* szénának kaszálni, hogy esős napokra, mikor az átázott talajon a *taposás kárt okozna* és a legeltetést be kell szüntetni, legyen tartalékszéna rendelkezésre. A csi-

lőt bérelt Tiszolcz község vidékén, az 1140 méter magasan fekvő *Tersztye* hegyen, részben sík, részben mérsékelt lejtőkön. A legelő *Mihály Pál* földbirtokos tulajdona. A talaj a foszforitkőzet elmállásából keletkezett közepkötött vályog, tápdus füvetet terem, tiz helyen van bővizű forrása, a mételykórtól mentes és Fodor Jenő szerint különösen azért helyeznek ők ezen legelőre nagy súlyt, mert a Gömörben nagyon elterjedt *vérvezelés* baját itt még nem tapasztalták.

A legelőn terv szerint 300 darab üszőt és tinót szándékoznak — elsősorban itt is a gazdasági egyesület tagjaitól — fölvenni, de az idén csak 170 darabot kaptak, mivel még nem szereztek felőle bővebb tapasztalatokat, lévén az idén az első legeltetési év. A fűbér 20 korona, ami valóban olcsó.

A helyszíni bejárásnál azt láttam, hogy a legelőn még olyan sok helyen volt legeletlen fű, hogy még 400 darab állat tudott volna azon őszig jól megélni. Nagy előnye a legelőnek az, hogy kevés rajta a *szórfű* (*Nardus stricta*), a hegyvidéki sovány legelők ezen ismeretes rossz füve,

79. ábra. Csomagolóhelyiségben a vaj nagybani csomagolása.

80. ábra. Csomagolóhelyiségben a vaj formázása és a csomagok készítése.

elterülő legelők és rétek (melyeket a széna lekasálása után legeltetni szoktak) *elmételessedtek* és a rajtuk magukat metelykórral fertőzött állatok oly arányban kezdtek a falvakban elhullani, hogy már maga ez az egy szempont is, a hegyi legelők nagyobb arányu és sürgős fölkarolására indította a gazdasági egyesület vezetőségét és főként agilis titkárát: *Fodor Jenőt*. Ma, mikor a háboru alatt a falusi állatállomány oly erősen megfogyatkozott és a huszári és drágaság miatt a városi lakosságnak nemcsak a szegényebb osztálya, de fixizetésből élő hivatalnok rétegének nagy része „megélhetési és étkezési gonddal küzd” (nem mertem azt mondani, hogy: éheznek), minden egyes nőnemű, tehát szaporodásra való állatnak a tenyésztés céljára való megmentése: közgazdasági nyereség.

A gömörmezei gazdasági egyesület helyes érzéssel és más több szunnyadó egyesület részére *példát adó módon* kezdte meg mult évben a legelő-actióját. Ha minden gazdasági egyesület — tisztelet a mindenesetre nem igen sok kivételnek — így dolgozna, akkor az ország közállapotai csakhamar más képet mutatnának.

Az egyesület 1911. ben — a nagy »legelőbarát« *gróf Serényi Béla* minisztersége alatt — kezdte meg legelő actióját a *kerepeczi* 120 m. holdas birtok megvásárlásával (állami támogatás mellett) üszőlegelő céljaira. A terület Tornallja közelében a Sajó-folyó mellett terül el, sík földön, homokos vályog talajon. Nagy része szántóföld, kisebb része gyepes mező volt, mely azonban vizállásos, elhanyagolt terület volt a vétel idején.

A szántóföldet m. holdanként 200 kg. Thomaslakkal megtrágyázták, fűmaggal bevetették, a nedves mezőt a miskolci kulturmérnöki hivatal szervezte, a lapján nyílt árkokkal lecsapolták, a mezőt rétuajtóval megművelték, műtrágyával és fűmaggal beszórták, láncboronával bemunkál-

81. ábra. Turófeldolgozó helyiségek, casein malom.

könként szedett 40 korona fűbért tehát, miután a csikók megnövekedve és jó kondícióban kerülnek haza és májustól október elejéig, tehát majd 5 hónapig ott élnek, így jutányosnak lehet tartani.

Már említettem egy régebbi közleményemben, hogy az egyesület a hegyvidéken lipiczai, a síkabb vidéken pedig Nonius tenyészirányt vezetett be, tenyészkancaikat is osztott ki, értékes méneket hozatott, így nagyon helyesen jár el, ha a nemesebb anyag utáni ivadéknak nyári tartási lehetőségét nyújt. Ha a kerepeczi csikólegelőn a megbeszélte *legelőjavítási munkálatokat* Fodor Jenő végrehajtja, ugy bizony hihető, hogy egy állat nyári eltartására 1000, sőt később 800 négyszögöl terület is elég lesz a fűnövés javulásáért, tehát ugyanazon területre nemcsak 120 darab, hanem 150—160 darab csikó is föl lesz fogadható és így a legelőterület is jobban lesz hasznosítható.

Az egyesület a kerepeczi legelőről kizorult üszőknek egy 637 m. hold nagysagu hegyi lege-

de inkább jobbminőségű füvek borítják még az 1000 méteres magasságban is, továbbá nagy előnye az is, hogy kevés rajta a kőpad, a mozgó és félg beagyazott kődarab, tehát ha a nem tulsűrűn levő boróka és más bokrokat róla kiirtják ugy meg lehet rétuajtóval, vagy láncboronával a talaj felső rétegét művelni anélkül, hogy az eszköz a kövekben, vagy gyökerekben tönkremenne.

A talaj különben eléggé termékeny és ha a legelőcsordával helyenként megtrágyázzák (kosarazás, vagy fektetés által), kevés fűmaggal a kopárabb foltokat fölülvetik és befogadják, az is elegendő a jobb fűnövés eléréséhez.

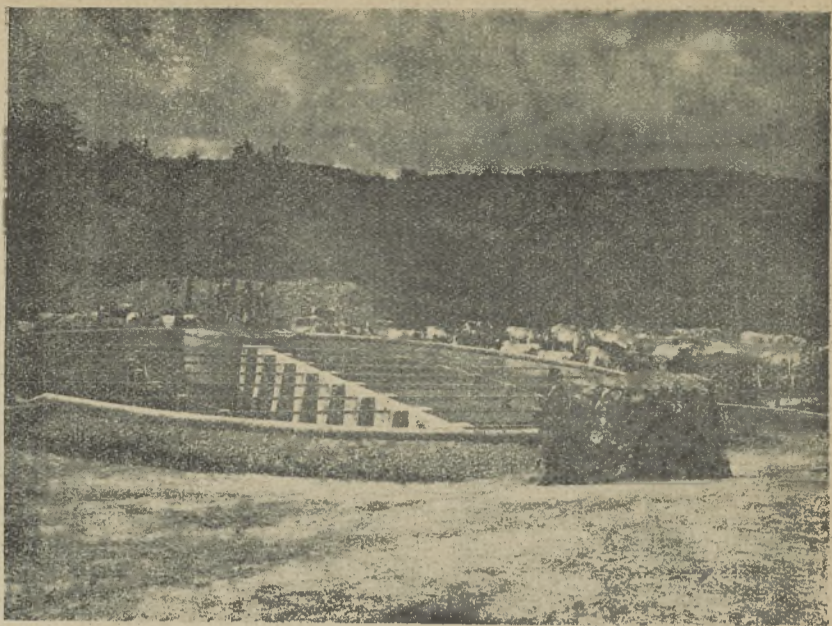
A legelőn látott állatok közül a legtöbb — főleg azok, melyek már voltak az előző évben nyári legelőn, tehát hozzászoktak a legeltetéshez — kitűnő kondícióban voltak. Sajnos, otlétemkor viharos nagy eső volt, majd köd szállott le a hegygerinczre

és fényképfölvételt nem tehettem róluk. Ha Fodor Jenő a legeltetésre és legelőjavításra vonatkozólag megbeszélte tennivalókat elvégzetteti (szakaszos legeltetés, kosarazás éjjeli, fektetés nappali deletetésnél, műtrágyázás, fűhárter fölülvetés. beton itatóvályuk létesítése stb.), ugy az egyesület évente circa 500 darab növendékmarhát tud ezen legelőn elhelyezni és ezáltal a vármegyei állattenyésztésnek határozottan nagy szolgálatot tesz.

Az egyesületnek még egy olyan legelőterület áll rendelkezésére, mely nem az övé ugyan, sem nem bérelte ki, de melyre a vármegyei kisgazdák marhát szintén elhelyezheti. Ezen mintegy 2000 katasztrális hold legelő *Pelsőcz* nagyközségé, melyre fűbér és pásztorbérrel együtt 12 koronáért lehet állatokat elhelyezni. A községnek ugyanis a Nagyhegy nevű körülbelül 500 m magas fekvésű területén 6000 kat. hold birtoka van, melyből körülbelül 2000 kat. hold legelő, a többi kaszáló és erdő. Ezen — legnagyobbbrészt fensík — terület oly szerencsétlen,

82. ábra. Legelőcsorda itatása a pelsőczyi czisztternánál. Jobbfelől látható fehér részlet a kibetonozott vízgyűjtő terület.

83. ábra. A pelsőczyi csordaitató cziszterna képe. Az előtérben a kibetonozott vízgyűjtő terület. Jobbfelől a Serényi kut emléktáblát rejtő kőrakással. (A láthatáron sötét viharfelhők vonulnak.)

hogyan egyetlen forrása nincs és a csapadékvíz sem áll meg rajta sehol, mivel az altalaj mészkőszikla, mely tele van repedésekkel és földalatti üregekkel és barlangokkal, így a földalatra jutott víz — nem tudni hogyan és hová? — de nyomtalanul eltűnik.

A földalaj mésztartalmú földmálladék, mely ha terem is füvet, de a víz hiánya miatt bajos a területet legelőnek hasznosítani, mivel a legelőcsordát meredek, köves, veszélyes hegyi uton kellett több óra járásnyira (10—12 kilométerre) a völgyben levő patak vizéhez itatásra lehajtani, majd vele visszatérni, így az állatok inkább szenvedtek, mint javultak.

A nagykiterjedésű terület tehát ott állt kihasználatlanul. A községek kaszálónak hagyták ugyan kénytelenségből meg, de így is minimális hasznot hozott, mivel a termést a rendkívül köves, meredek uton és messzefekvő helyekről hazaszállítani is bajos volt (a szekérről fele lerázódott.) szekér, állat megromlott, de a dolog nem is fizette ki magát.

Midőn Gömör megyének egyik legelső földesura, gróf Serényi Béla lett a gömöriek nagy öröme földmívelésügyi miniszter, a gömöri gazdasági egyesület az első kedvező alkalommal előállt a pelsőczyi legelő vízellátási problémájának kérdésével és államsegélyt kért a nagykiterjedésű terület legelőül való hasznosításához. A miniszter ur a kérést kedvezően intézte el és az államsegélyt engedélyezte az egyedüli helyes és célravezető megoldáshoz: a vízgyűjtő és tároló *cziszterna* megépítéséhez.

A kivített a miskolci kulturmérnöki hivatalra bízta és mivel nálunk még ilyen vízgyűjtő cziszterna nem volt, a hivatal főnökét Dalmáciába küldötte ki tanulmányutra, mivel ott tudvalevőleg csupán czisztternák segítségével tudják az emberek és állatok részére szükséges ivóvizet megszerezni. A cziszterna a pelsőczyi Nagyhegyen elkészült és 1914. év június havától fogva használatban áll. A hozzáfűzött várakozásnak — reményen fölül — megfelel és jelentékeny mér-

tékben hozzá fog járulni terület hasznosításához és vele nemcsak a pelsőczyiek, hanem a szomszédos községek állattenyésztésének emeléséhez. A község hálából »Serényi kutjának« nevezte el az itatót és egy kőcupon emléktáblával jelölte meg azok neveit (igy Kubinyi Géza főispán, Rozsnyay Károly műszaki tanácsos stb.), kik ezen mű létrehozásában érdemeket szereztek.

A csordaitató cziszterna az első az országban. Műszaki leírása (technikai rajzokkal) megjelent a »Mezőgazdasági Szemle« folyóirat 1914. év deczemberi számában, tehát a kik közelebről érdeklődnek utána, azok ezen leírás nyomán meg is készíthetetik. Ezúttal csak röviden a következő tájékoztatást nyújthatom róla, a néhány fényképfelvételek kíséretében.

A cziszterna ugyanis — mint tudjuk — olyan a földbe beépített medence, mely az esővizet, vagy hólet gyűjti magába és miután úgy van építve, hogy abból a víz sem ki nem folyhat, sem el nem szivároghat (beton), így a vizet meg is tartja (tárolja). A vizet a medencéből azután vagy csapon eresztjük ki használat céljából, vagy ha erre elegendő esés (lejtés) nincs, úgy szivattyúval vagy gémeskut vödörrel merjük ki.

A vizet itt Pelsőczyön a czisztternát környező teknőszerű domboldalról gyűjtik a medencébe úgy, hogy az erre szolgáló területet elplániozták és betonnal kisimitották, hogy az arra a helyre eső csapadék, vagy hó vize mind a czisztternába juthasson, de előbb a medence pereménél földhalmozott kavicsrétegen menjen át, tehát *megszűrődve, tisztán jusson a medencébe*. A vízgyűjtő hely körül van kerítve, oda tisztasági szempontból sem embernek, sem állatnak lépnie nem szabad.

A medence kör alakú, 4 méter mély, átmérője alul (a fenéken) 16, fölül (a pereménél) 20 méter, fölül nyitott, hogy a beléje jutott víz szellőződjék, átmelegedhessék, lehülhessen és a levegőből állandóan oxigént is nyelhessen el, tehát itatásra jóízű legyen. A cziszterna közepén áthaladó betonfallal két részre van osztva, hogy az egyik fél

főlölesleges vize a másikba átfolyhasson és hogy az építmény szilárdabban álljon. A képeken látható vasbetonoszlopokkal alátámasztott keresztvasak célja az, hogy az építményt merevítsék, és ha szükséges, a beboltozást is lehetővé tegyék.

A cziszterna medencéjének ürtartalma 1000 köbméter, tehát elfér benne 10.000 hektoliter víz. Ha tehát a legelőre 1000 darab számos marhát (á 500 kg.) hajtánának föl és ha egy darab normál marha napi ivóvízszükségletét 20 literre vesszük is, a cziszterna még akkor is ellátná az 1000 darabból álló csordát, ha 50 napig nem esne az eső, tehát csupán a medencébe begyűlt vizet kellene fölhasználni.

A cziszterna 1914. június hótól fogva október elejéig 500 darab állat itatására lett fölhasználva és noha havonként *átlag* 100 milliméter csapadék esett (augusztusban csak 30 mm., míg szeptemberben 170 mm.), a cziszterna 1914. évi legeltetési időszak alatt az alábbi vízmennyiségeket tartalmazta:

1914. június 30-án 2000 hektoliter	
» július 4-én	3500 »
» » 14-én	3350 »
» » 31-én	2700 »
» aug. 15-én	2100 »
» » 31-én	1600 »
» szept. 15-én	2400 »
» » 30-án	3400 »

Főlemlítendő, hogy a cziszterna csak a május végén és június elején hullott csapadék vizét tartalmazta, mert a téli és tavaszi bővebb esők vizét még nem foghatta föl. Ha a téli csapadékot is magába foghatja és megtelhet a teljes befogadó képességeig, úgy egy nyári szárazságot is könnyen kiállhat. A vizet otlétem alatt láttam és megízletem, teljesen jónak találtam és a viz iránt különben finnyásabb állat is szívesen itta.

Óhajtandó volna, hogy a legelőcsorda itatását más vízszegény vidékeken is a *czisztternák* építésével oldják meg és másutt is kövessék a gömöriek okos legelő-actióját a magyar állattenyésztés föllendítésére.

84. ábra. A gömörmegyei gazdasági egyesület tulajdonában levő »Herepeczi« csikólegelő képe. Jobbfelől Fodor Jenő gazd. egyes. titkár.

85. ábra. A pelsőczyi cziszterna képe közelről felvéve.

Kévekötőzsinegnek majdnem teljes hiánya
és az elenyésző kevés beszerezhetőnek nem a kipróbált amerikai minősége és
hallatlan magas ára nagyon nyugtalaníthatja
a kévekötőaratógépekkel dolgozó gazdaközönseget a jövő aratást illetően.

Ezzel szemben mindenki, ki **előre gondoskodik, nyugodtan nézhet a jövő aratás elé**, mert gépeivel kévekötőzsineg hiányában is jól és olcsón fog arathatni, ha jó előre kellő mennyiségben **készített**

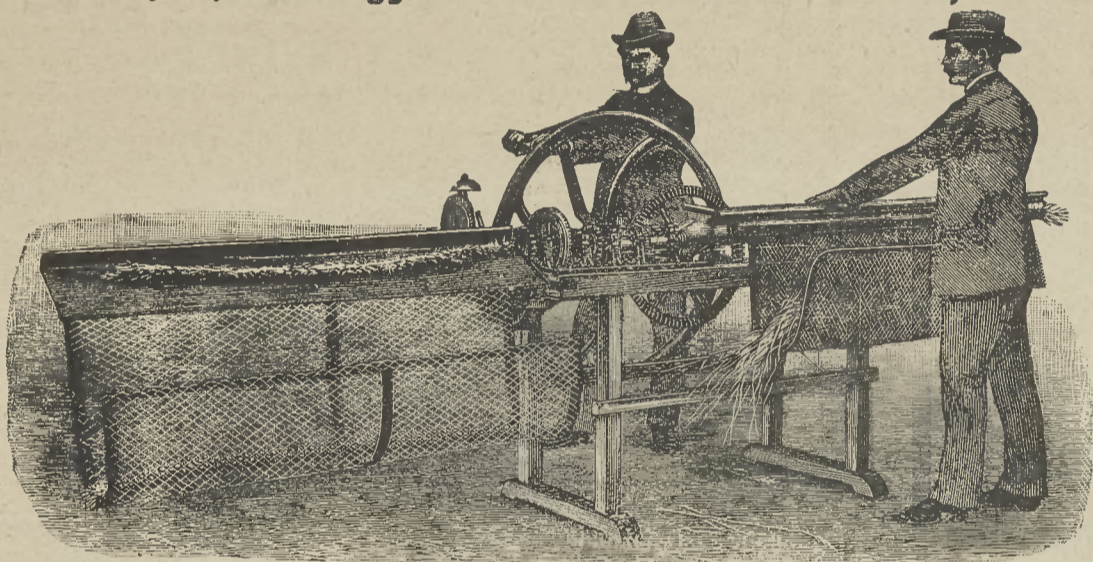
kévekötőteleket,

melyek a **kévekötőaratógépeknél** a kévekötőzsineget akként teszik **nélkülözhetővé**, hogy annak kötőzszerkezete működésen kívül lesz helyezve, illetve leszerelve, midőn is a gép munkaközben a **leeratott életet csomókban fogja maga után hagyni**, mely csomók a készen levő szalmakötetekbe igen **könnyen** és **jól beköthetők**. A kötési munkát semmi nehézségbe nem fog ütközni, mert hadifoglyaink, kik hála Istennek elég nagy számban vannak, jól és olcsón fogják végezhetni.

Az ily eljárással **egy hold termésnek bekötése**, beleszámítva munkadíjat és kötélkészítést,

nem fog két koronába sem kerülni, miglen a kévekötőaratógépnél használandó zsineg a jelenlegi hatkoronás ár mellett legalább is 12 koronába kerül. Ez **oly megtakarítás**, mely telett még akkor is, ha a mai drága kévekötőzsineg elég mennyiségben is lenne kapható, — érdemes gondolkozni.

Kévekötélek készítéséhez melegen ajánlom az ittlévő ábrában látható **sokszorosán kipróbált és mindenütt bevált**

szalmakötélfonógépemet,

mely egy erősebb és egy gyengébb munkás segítségével mindenféle cséptelt szalmából, kétágba **sodort köteleket** készít, azokat 152, vagy 175 centiméter hosszúságban **önműködően elvágja**, hatvanával **megszámlálja**, egy kosárba **gyűjti**, honnan azok egy szalma kötéllel átkötve, teljesen egyforma bálókban nagyon szépen elrakhatók, esetleg a szabadban is, hol szalmával annyira betakarhatók, hogy használásukig semmi baj nem érheti.

Ezen **kötelek** oly **erősek** és **tartósak**, hogy az első aratás után azoknak legalább 75 százaléka még egy **második aratásnál**, ezeknek pedig legalább 50 százaléka egy **harmadik aratásnál ismét jól használható**.

Lehet még ezen **szalmakötélfonógéppel 120, 140, 160, 170 vagy 300 cm. hosszúságú köteleket** is készíteni, ehhez azonban egy-egy váltókerék szükséges, mely külön rendelendő meg. **A vágókészülék kikapcsolásával oly hosszú kötelek is készíthetők, melyek kazlak és egyebek lekötéséhez szolgálnak.**

Marokrakóaratógéppel való aratásnál is nagyon előnyös és nagyon tanácsos ezen kévekötételeket használni, mert azon általánosságban bevett szokás, hogy a kévét sajátjából készült kötélbe kötik, nem eléggé rosszalható eljárás, mert ezt követve, holdanként 10 kilogramm szem is mehet veszendőbe, különösen szárazabb időben és a gabonának előrehaladott érettségénél, már pedig termésünk egyetlen szemének sem szabad kárbaveszni, mert ez mai napság nem eléggé megbecsülhető nemzeti kincs.

➔ Szalmakötélfonógép raktáromban január első napjaiban működésben megtekinthető. ➔

Ára darabonként csomagolással együtt 550 korona.

PROPPER SAMU mezőgazdasági gépraktára,
BUDAPEST, V., Vilmos-császár-ut 52.

„ASTRA“ gázmotor,
 „ASTRA“ gázlokomobil,
 „ASTRA“ gőzekemozdony.

Ideális üzemgépek. Leggazdaságosabb üzem.

Az „Astra“ gázgépek
 üzeme a legolcsóbb;
 óránként és lóerőnként
 450+490 gramm faszenet
 fogyasztanak 3 fillér ér-
 tékben.

Felvilágosítással szívesen szolgál a
 Magyar Királyi Államvasutak
 Gépgyárának Vezérügynöksége
 Budapest, Vilmos császár-ut 32.

Magyarország legnagyobb és leg-
 elterjedtebb szőlészeti szaklapja a

BORÁSZATI LAPOK

mely ujévtől kezdve 48-ik évfolyamban
 hetenként jelenik meg igen bő és válto-
 zatos tartalommal.

Ezen szaklap, mely nemcsak a magyar sző-
 lészeti és borászati viszonyokat ismerteti, hanem
 legélénkebb figyelemmel kíséri a **külföldi ta-
 paszlatokat is**, minden kétséget kizárólag
 a **legsokoldalubb és legtartalmasabb
 szőlészeti ujság**, mely minden más **külföldi**
 vagy **hazai szaklap olvasását egész fő-
 lőslegessé tesz.**

A Borászati Lapoknak a közgazdaság
 és a gyakorlati szőlőművelésnek és borá-
 szatnak szentelt rovatai igen kimerítő, de kü-
 lönös súlyt helyez a tudósításokra is.

Minden előfizető évenként **egy vagy több
 nagy színes műmellékletet kap**, valamely
 magyar szőlőrajz híu képét. Kéthetenként ingyenes
 mellékletként veszik béke idején az előfizetők a
 „GAZDASÁGI TANÁCSADÓ“ című lapot,
 mely nemcsak a mezőgazdaság, de főleg az állat-
 tenyésztés, baromfi-, méhtenyésztés, kertészet,
 gyümölcsészet háztartás stb. köréből veszi köz-
 leményeit.

Laptulajdonos: **Dr. BAROSS ENDRE.**

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Dr. DRUCKER JENŐ.**

A lap előfizetési ára:

1 évre 16 kor. 1/2 évre 8 kor. 1/4 évre 4 kor.

Mutatványszámot 3 héten át készséggel küld a „BORÁ-
 SZATI LAPOK“ kiadóhivatala (Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz.)

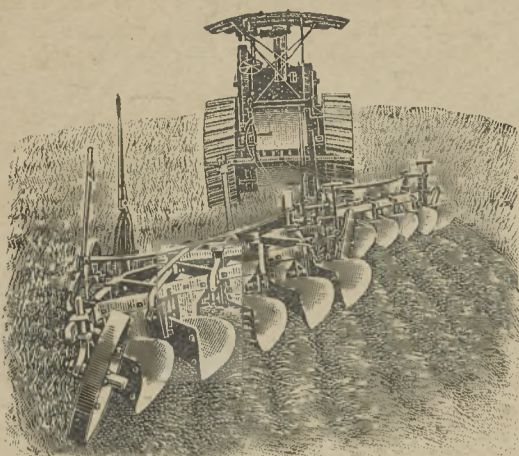
A mezőgazdasági termelőknek szövetkezniök kell, hogy a mostani magas termelési költségek

mellett minél jutányosabban
 szerezhessék be háztartási és gazdasági
 szükségleteiket. Az első beszerzési forrásokkal
 a földmivelő csak szervezkedés révén juthat összeköt-
 tetésbe. A fölösleges közvetítők kikerülése nélkül a mező-
 gazdasági termeléshez szükséges anyagok és eszközök olcsóbbó-
 dása nem várható. Ha minden községnek, vagy körzetnek lesz „HANGYA“ szö-
 vetkezete, a földmivelők sokkal kedvezőbb helyzetbe jutnak. A földmivelők társadalmá-
 nak hivatott vezérei kezdeményezzék mindenütt sürgősen a „HANGYA“ szövetkezet
 szervezését. Jelenleg ezerháromszáz „HANGYA“ működik az országban. A központi
 „HANGYA“ áruforgalma 1915 ben negyvenöt millió korona. A háborus köz-
 gazdasági viszonyok között is sokkal jobb helyzetben vannak
 azok a községek, a melyekben „HANGYA“ szövetkezetek
 működnek. A központi „HANGYA“ mindent a leg-
 jobb minőségben szállít, a mi a községben és
 gazdaságban szükséges. Felvilágosi-
 tás a szervezkedés dolgában a

„HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete igazgatóságánál szerezhető

BUDAPEST, IX. KERÜLET, KÖZRAKTÁR-UTCA 34. SZÁM.

A galántai ekeversenyen

is újból beigazolódott, hogy a

MACLAREN tulhevitős GŐZEKE

50 és 100 HP nagyságban, a legmodernebb, legszolidabb, legmegbízhatóbb és a leggazdaságosabb szántógép.

Bővebb felvilágosítást úgy ezen kettősrendszerű gőzekéről, valamint a Garrett-féle magajáró, mint a legjobb kivitelű világhírű gőzcséplőkről, gőzheer-autókról, gőzutihengerekről, stb. szívesen nyújt a magyarországi vezérképvislet

FLEISCHL SAMU cég, Budapest, V., Nádor-u. 28.

12 lóerejű stabil L a n gen és Wolf-féle használható benzin motort. Cim:

MAÁR ZOLTÁN, Alattyán.

Név és védjegy Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!

Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használható. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetőse Nagybecskereken.

A szőlő trágyázása.

Irta **ORDÓDY LAJOS.**

Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel küldve 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a

Gazdasági Lapok

kiadóhivatalában

Budapest, József-utca 15.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten, IX., Calvin-tér 10. saját székházában.

Biztosításokat elfogad tűz-, jég- és betöréses lopás ellen, ugyancsak az ember életére a legkülönbözőbb módokon szerinti előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.

A lefolyt 14 év alatt a tagok hétézer részesültek az tiszlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz vagy az ország minden egyes helyén működő képviselőik közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásai	2.550,760
Tartalékok	4.461,015
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett tőzárókban	15.050,000
Biztosított érték tőzárókban	7.072,000
Biztosított érték tőzárókban	960.000,000
Biztosított érték tőzárókban	68.500,000
Életbiztosítási állomány	19.013,428

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete” alapítása és fiókintézménye a „GONDVISELÉS” Országos Központi Segélyező Társulat Budapest, IX., Calvin-tér 10., mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt népbiztosítási osztálya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosításokra közvetít minden orvosi vizsgálat nélkül.

Állami ellenőrzés alatt álló

LABORATORIUM

védőoltóanyagok termelésére r.-t.
BUDAPEST, IX. KER., LÓNYAY-UTCA 18/B.

TELEFONOK

Igazgató:

József 22—58.

OO

Központi iroda:

József 20—14.

OO

Sürgőnyezim:

Vaccin Budapest.

Termel és szállit:

biztos hatású védőoltóanyagokat és gyógyító szérumokat

lépfene, sertésorbáncz, serczegő üszök, sertésvész, mirigykór, tetanus, fertőző tüdőlob, vérhas, tuberkulózis, baromfikolera ellen.

TELEFONOK:

Igazgató:

József 22—58.

OO

Központi iroda:

József 20—14.

OO

Sürgőnyezim:

Vaccin Budapest.

Járványok esetén tanácsadás, diagnózis, laboratóriumi vizsgálat díjmentes.